

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 11/2013 rd

Statsrådets redogörelse om ramar för statsfinanserna 2014—2017

Statsrådets redogörelse till riksdagen om komplettering av statsrådets redogörelse 27.3.2013 om ramar för statsfinanserna 2014—2017 (SRR 3/2013 rd)

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 april 2013 statsrådets redogörelse om ramar för statsfinanserna 2014—2017 (SRR 3/2013 rd) och en komplettering av den (SRR 4/2013 rd) till finansutskottet för beredning och gav samtidigt de övriga fackutskotten tillfälle att lämna utlåtande om ärendet till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Lauri Taro och konsultativ tjänsteman Armi Liinamaa, finansministeriet
- kanslichef Hannele Pokka och överinspektör Tommi Jauho, miljöministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Utskottet vill inledningsvis än en gång fästa finansutskottets uppmärksamhet vid att reduktionen av den totala ramen för miljöministeriets förvaltningsområde ger negativa effekter för verksamheten. Förvaltningsområdets totalram på 261,5 miljoner euro minskar årligen så att den 2017 uppgår till endast 227,4 miljoner euro. Den snabba resursindragningen har tvingat förvaltningsområdet utreda vilka uppgifter som kan lämnas ogjorda och undersöka alternativa sätt att

sköta uppgifterna effektivare. Samtidigt för EU-lagstiftningen med sig nya tillstånds- och tillsynsuppgifter för miljöförvaltningen, vilket kräver större resurser.

Utskottet befarar att de ständigt minskande anslagen i kombination med nya uppgifter kan leda till att en del uppgifter inte kan skötas. Finansieringen måste höjas på ett eller annat sätt, eftersom miljötillstånden måste behandlas snabbt och förstklassigt. Likaså måste miljötillsynen tilldelas tillräckliga resurser. Redan nu har handläggningstiderna för tillstånd i vissa fall blivit oskäligt långa, och trycket på ökad miljötillsyn har vuxit. Situationen kräver oundvikli-

gen nya finansieringsmodeller. Exempelvis kunde förvaltningsområdet införa interna, flexibla finansieringsmekanismer, däribland temporära modeller för hantering av ärendebalansen. Utskottet vill vidare påskynda en reform av miljöskyddslagstiftningen så att avgifter kan tas ut för miljötillsynen och avgiftsintäkterna styras till tillståndshanteringen och tillsynen.

Bostadspolitiken

Det är mycket bra att rambeslutet innehåller en bred sammanställning av olika bostadspolitiska satsningar. Stödåtgärderna inriktas särskilt på att öka produktionen av hyresbostäder till rimligt pris i tillväxtregionerna och på att förbättra bostadsförhållandena för grupper med särskilda behov. Utskottet ställer sig exempelvis bakom besluten att bevilja startbidrag i Helsingforsregionen, höja bidragen för kommunalteknik i samband med avsiktsförklaringar, temporärt sänka självriskräntan på räntestödslån och höja den årliga fullmakten för investeringsstöd till grupper med särskilda behov till 120 miljoner euro fram till utgången av 2015. Understöden för bostadsreparationer riktas i övervägande grad till att i bostäder för äldre och handikappade utföra reparationer och installera hiss i syfte att göra det möjligt för de boende att bo kvar hemma.

Det är mycket välkommet att förbättringen av energieffektiviteten uppmärksammas. Utredningarna med anledning av det nationella genomförandet av direktiven om energieffektivitet får ett extra anslag på 1 miljon euro från och med 2014. Utskottet vill dock påpeka att understöden för ombyggnad till uppvärmning med förnybar energi har upphört. Det är beklagligt och innebär en negativ utveckling med tanke på målen i den nationella energi- och klimatstrategin; enligt uppskattning kommer installationen av värmepumpar att stanna cirka 1 TWh under målsättningen¹. Understöden för reparation vore vikti-

ga också för att driva på saneringen av de omfattande fukt- och mögelskadorna, även om det också krävs en grundlig utredning av orsakerna till problemen.

I ramarna ingår bostadspolitiska beslut för nyproduktion av bostäder till skälig kostnad. Besluten går i rätt riktning och är välkomna, men problemen särskilt i huvudstadsregionen och i andra tillväxtcentra är i dag så svåra att det ännu inte går att avgöra om satsningarna räcker till. Förutom de stödbeslut som hänger samman med budgetekonomin påverkas bostadspolitiken också av andra faktorer, däribland tillgången på lämplig, planerad mark. Det krävs även en fungerande konkurrens på marknaden samt att statsägd tomtmark anvisas för produktion av förmånliga bostäder. Vid sidan av planläggningen kan kommunerna genom markpolitiska åtgärder säkerställa att områden som behövs för samhällsbyggande kan tas i bruk i rätt tid. Liksom staten har också kommunerna en viktig roll. De avsiktsförklaringar om markanvändning, boende och trafik som slutits i vissa tillväxtcentra är viktiga redskap för att nå målen för byggandet av bostäder till rimligt pris.

Det är utmärkt att regeringen avser att genomföra en omfattande bostadspolitisk reform. Enligt rambeslutet bereder regeringen en bostadspolitisk reform som ska stödja den regionala rörligheten bland arbetskraften. Regeringen fäster särskild tyngd vid behovet att stärka förutsättningarna för byggande av statligt understödda hyresbostäder till rimligt pris i tillväxtcentra. En övergripande utvärdering av bostadspolitiska efterfråge- och produktionsstöd ska göras före regeringsperiodens utgång.

Utskottet har tidigare förutsatt att det görs en utredning av grunderna för hela bostadspolitiken; detta ger ett underlag för en omvärdering av de bostadspolitiska principerna. Utskottet har för avsikt att noggrant följa hur åtgärderna verkställs och utvärdera om de leder till att det byggs fler förmånliga bostäder och till att det skapas en sund bostadsmarknad. Denna granskning kommer också att innefatta hanteringen av fukt- och mögelproblemen.

¹ Nationell energi- och klimatstrategi, Statsrådets redogörelse till riksdagen den 20 mars 2013: Bakgrundsrapport s. 62.

Naturvård och miljöskydd

Det är mycket välkommet att rambeslutet innefattar satsningar på multilateralt samarbete för att förbättra Östersjöns tillstånd och trygga miljön och naturens mångfald och hållbarhet. Anslag avsätts i enlighet med regeringsprogrammet för projekt som främjar grön ekonomi, och särskilt för att förbättra ekoeffektiviteten inom produktionen och konsumtionen samt effektivisera materialhanteringen och återvinningen.

Skyddsprogrammet för skogarna i södra Finland (Metso) och genomförandet av tidigare skyddsprogram prioriteras också i fortsättningen. Också anslaget till Forststyrelsens naturtjänster höjs. Syftet med Metso är att stoppa utarmningen av skogsbiotoper och skogsarter och att stabilisera en gynnsam utveckling av den biologiska mångfalden senast 2016. Det bör dock påpekas att utarmningen av biodiversiteten fortfarande hamnar i skuggan av andra miljöproblem. Det är därför viktigt att bland annat Metsoprogrammet får tillräckliga anslag.

Skyddet av Östersjön är enligt rambeslutet fortsatt ett prioriterat område. Utskottet stöder beslutet att förbättra oljebekämpningsberedskapen genom ombyggnad av oljebekämpningsfartyget Hylje samt genom att utrusta ett nytt utsjöbevakningsfartyg med oljeinsamlingsutrustning som är lämpad för isförhållanden. För ombyggnaden av Hylje anvisas 12 miljoner euro och för oljeinsamlingsutrustning för utsjöbevakningsfartyget 1,5 miljoner euro 2014. Dessutom höjs anslaget för bekämpning av miljöskador med 0,6 miljoner euro åren 2014—2015 och med 1,1 miljoner euro åren 2015—2016.

Problematiskt med tanke på målen för vatten-skyddet är att anslaget för att främja miljöskyddet (det tidigare s.k. anslaget till miljövårdsarbeten) skärs ned från och med 2015. Enligt NTM-centralernas förslag och genomförandeplanerna för landskapsprogrammen är det motiverat att starta cirka 30 nya projekt för matarledningar för avlopp och drygt 20 andra projekt för miljöarbeten under perioden 2011—2015. Projekten går först och främst ut på att sanera förorenade områden för att förebygga risken för kontaminerat grundvatten och på att minska belastningen från

samhällellenas avloppsvatten genom koncentrerad behandling. Dessa projekt är viktiga för miljöskyddet och har också stor betydelse för sysselsättningen i de aktuella områdena. Det är viktigt att anslagen till dessa avloppsledningar och miljöarbeten höjs.

Utveckling av den regionala miljöförvaltningen

Utskottet hänvisar till sitt utlåtande om regionförvaltningsreformen (MiUU 9/2013 rd) och fäster finansutskottets uppmärksamhet vid att regionförvaltningsreformen i kombination med nedskärningarna i produktivetsprogrammet konkret har lett till minskade resurser särskilt för den regionala miljöförvaltningen. De permanent reducerade resurserna är ett hinder för en god skötsel av miljöfrågorna. I redogörelsen om regionförvaltningsreformen konstateras att med de personalresurser som möjliggörs av ramnivån för de kommande åren finns det en risk för att varken regionförvaltningsverken eller närings-, trafik- och miljöcentralerna kan sköta sina uppgifter på det sätt som lagstiftningen kräver.

NTM-centralernas ansvarsområde för miljön och naturresurserna förlorade enligt statistiken i redogörelsen 18 procent av sina årsverken 2010—2012. Under samma period förlorade ansvarsområdet för näringarna 9 procent och ansvarsområdet trafik 7 procent. Till följd av resursbristen inom miljöförvaltningen har antalet inspektionsbesök minskat och handläggningstiderna generellt blivit längre.

Utskottet betonar att miljöförvaltningen måste få tillräckliga resurser för att sköta sina lagfästa uppgifter. Det måste till exempel gå att snabbt ordna med tillstånden för strategiskt viktiga nya industrisektorer som gruvindustrin på ett sätt som är acceptabelt ur hela samhällets synvinkel och tjänar miljöskyddet. Det finns dessutom redan nu ett stort tryck på effektivare efterkontroll av miljöskyddet.

NTM-centralernas utgiftsramar för 2014—2017 måste ses över och nedskärningarna i högre grad förläggas mot slutet av perioden. Det är dock endast en temporär lösning för att avhjälpa

de akuta svårigheterna. Diskussionen måste i fortsättningen fokusera mer på olika sätt att få förvaltningen att fungera som den ska. Den avgiftsbelagda verksamheten måste byggas ut som ett led i att säkra förutsättningarna för miljöförvaltningen. Utskottet uppmanar att med det snaraste ta in bestämmelser om tillsynsavgifter i den pågående översynen av miljölagstiftningen. Samtidigt understryker utskottet att den ökande interna finansieringen inte får leda till minskande allmänna resurser för de uppgifter som inkomsterna hänför sig till och inte heller innebära minskad omkostnadsfinansiering.

På regionförvaltningsverken och NTM-centralerna måste man enligt redogörelsen över förvaltningsreformen undersöka möjligheterna att i vissa uppgifter definiera ämbetsverkets behörighet som en riksomfattande behörighet i stället för utifrån den regionala indelningen. Enligt redogörelsen fortsätter miljöministeriet i samar-

te med arbets- och näringsministeriet att bereda en överföring av uppgifter som kräver specialkompetens inom miljöförvaltningen till riksplan och en koncentrerad av nationellt viktiga uppgifter till en enda enhet.

Ett anslag på 2 miljoner euro för hela ramperioden reserveras för att stärka styrningen inom miljöförvaltningen och utveckla skötseln av riksomfattande uppgifter. Anslaget används för att utveckla och effektivisera skötseln av regionförvaltningsmyndigheternas miljöuppgifter. Det är ett utmärkt och nödvändigt initiativ för att bibehålla en funktionskraftig miljöförvaltning.

Ställningstagande

Miljöutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 3 maj 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Martti Korhonen /vänst
vordf. Rakel Hiltunen /sd
medl. Jouni Backman /sd
Tarja Filatov /sd
Christina Gestrin /sv
Timo Heinonen /saml
Antti Kaikkonen /cent
Jukka Kärnä /sd

Jari Lindström /saf
Tapani Mäkinen /saml
Martti Mölsä /saf
Sari Palm /kd
Anni Sinnemäki /gröna
Mirja Vehkaperä /cent
Juha Väättäin /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Regeringen har under hela sin tid vid makten ordat mycket om hur den ska säkra en fortsatt livskraftig och trygg boendemiljö och ett gott liv för invånarna. Det har varit mycket prat men lite verkstad i regeringens arbete. I den nya statsfinansiella ramen (2014—2017) lägger regeringen åter en gång fram en rad trick för att få bukt med miljöproblemen, bostadsproblemen och andra svårigheter inom förvaltningsområdet.

Vi sannfinländare godkänner inte det här förslaget. Vi vill vara fortsatt ärliga och konsekventa i vår egen politik och försvara finländarnas rätt till ett boende till rimlig kostnad samt till en hinderfri och säker boendemiljö. Vi måste till exempel satsa mer på renoveringen av vår gemensamma nationalegendom, dvs. byggnaderna, än vad som anvisas för ändamålet i rambeslutet. Enligt Sannfinländarnas utskottsgrupp tar regeringen inte heller tillräcklig hänsyn till fukt- och mögelproblemen, särskilt i skolorna. Här vill vi satsa mer än de 25 miljoner euro som regeringen beslutat om. Regeringen har dessutom genom sin politik och sina beslut gjort det oskäligt dyrt att bo och leva. Särskilt nu när energiunderstöden för boende har slopats vill vi anvisa

20 miljoner euro mer till reparations- och energiunderstöd. Likaså är anslaget för matarledningarna för avlopp helt otillräckligt för de tidigare 30 nya ledningsprojekten och 20 nya miljöprojekten.

Slutligen vill vår utskottsgrupp peka på Europeiska unionens gemensamma miljöpolitik och på dess lösningar. Dessa beslut som fattas på unionsnivå har en avgörande betydelse också för hur vår industri kommer att klara sig. Vi sannfinländare menar att besluten på unionsnivå inte får bestraffa Finland och det finländska samhället på det sätt de gjort hittills. De får inte heller innebära att de självständiga nationalstaterna förlorar sin beslutsmakt och behörighet.

Avvikande mening

Vi föreslår

*att finansutskottet i sitt beslut beaktar synpunkterna i den avvikande mening-
en, dvs. att de anslag som anvisas miljö-
förvaltningen (ramarna för 2014—
2017) inte gör det möjligt att trygga
verksamhetsvillkoren, stabiliteten eller
en långsiktig utveckling i sektorn.*

Helsingfors den 3 maj 2013

Juha Väätäinen /saf
Jari Lindström /saf
Martti Mölsä /saf

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Trots att utskottets utlåtande lyfter fram mycket vi kan skriva under, vill vi starkare än utskottet ta ställning särskilt för understöden för renovering, byte av värmesystem och matarledningar för avlopp. Utöver att peka på problemen föreslår vi höjningar av anslagen för att främja miljöskyddet, reparationsverksamhet och ändring av uppvärmningssättet.

Matarledningar för avlopp

I utlåtandet uttrycker utskottet sin oro över att anslaget för att främja miljöskyddet skärs ned från och med 2015. Anslaget har bland annat gått till att starta projekt för matarledningar för avlopp, vilket är ägnat att skydda våra vattendrag. Projekten kan till exempel förhindra att grundvattnet förorenas och minska avloppsvattnets belastning på miljön.

Kommunerna har de senaste åren tvingats satsa stort på miljöskyddsåtgärder. För att vatten- och avloppsproblemen ska kunna lösas på det sätt som krävs i vatten- och avloppslagstiftningen och förordningen om avloppsvatten måste också staten aktivt stödja och finansiera projekten.

I sitt program lovade regeringen att främja genomförandet av lagstiftningen om avlopp i glesbygden genom att stödja projekt för matarledningar för avlopp. Ramanslagen för dessa projekt är helt otillräckliga. Det är i praktiken svårt att starta nya projekt om anslaget skärs ned från 2015 på det sätt som sägs i statsrådets redogörelse.

Understöd för reparationer och ändringar av uppvärmningssätt

Utskottet påpekar i sitt utlåtande att understöden för ombyggnad till uppvärmning med förnybar energi har upphört. Slopandet av värmepumpsbidraget går emot den nationella energi- och klimatstrategin; ett av dess mål är att öka antalet finländska hushåll som värms upp med värmepump.

Målen i den energi- och klimatpolitiska strategin bör genomföras systematiskt. Därför måste stödet för ombyggnad till uppvärmning med förnybar energi höjas till den tidigare nivån. Därigenom skulle Finlands beroende av importerad energi minska. Samtidigt skulle inte bara de enskilda konsumenterna utan hela samhället spara genom minskad energiförbrukning.

Miljön och människorna skulle likaså vinna mycket på understöd för energieffektiva ombyggnader. Installation av hissar i efterhand och reparation av bostäder för äldre och funktionshindrade är lönsamt både ur ekonomisk och mänsklig synvinkel. De ökande mögel- och fuktskadorna frestar på människornas hälsa. De medel som nu anslagits i rambeslutet täcker inte på några villkor saneringsbehovet.

Avvikande mening

Vi föreslår

att riksdagen i ramarna för 2014—2017 höjer anslagen för miljöarbeten och för att starta och genomföra projekt för matarledningar för avlopp med 10 000 000 euro. Dessutom föreslår vi att ramarna för statsfinanserna 2014—2017 ökas med 30 000 000 euro för understöd till reparationer och ändringar av uppvärmningssätt.

Avvikande mening 2

MiUU 11/2013 rd — SRR 3/2013 rd, SRR 4/2013 rd

Helsingfors den 3 maj 2013

Antti Kaikkonen /cent
Mirja Vehkaperä /cent